СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 173. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 26 липня, 1934. VOL. XLII. NO. 173. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JULY 26, 1934. THREE CENTS.

ПОСУХА НА ЗАХОДІ СТАЄ КАТАСТРОФОЮ

ВАШИНҐТОН. — Погода стала першою новинкою в американських газетах. Спека стала одною з найновіших подій краю.

Захопила вона величезні простори Злучених Держав. Одно тільки побережа Атлянтійського океану вратувалося від катастрофальних розмірів спеки. Температура понад сто степенів Фаренгайта стала зовсім звичайною появою дня. У Виниті, в стейті Оклагомі, вона дійшла до 117 степенів у тіни. Ця місцевість пережила 36 днів з температурою понад 100 степенів.

Спека це справжня катастрофа для рільництва. Через недостачу води пропадає трава, збіжа й ярина, худне й гине худоба. В деяких околицях, де люди тямлять дещо про верчення землі за нафтою, вони повертають своє знання на шукання за водою.

Від спеки гине багато людей. В одному Шікаго від послідної пятниці до цього вівтірка загинуло 126 осіб. Новинкарські бюра дістають на кожду годину 10 донесень про смерть від спеки. Число всіх жертв спеки начисляють до вівтірка вечером на 700 осіб.

Уряд бачить конечність спішити з урядовою допомогою. Він уже дає тепер роботу при ратунковій акції 1,600,000 людям.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК У ШІКАҐОВСЬКИХ РІЗНЯХ.

ШІКАҐО. — 800 робітників, котрі доглядають худоби в місцевих різницях, вийшли на страйк і задержали всяку роботу в різницях.

У загородах різниць є тепер коло 70,000 голов худоби. Більшість цеї худоби вже й так сильно ослаблена спекою в околицях, з котрої вона прийшла, а тепер через брак догляду багато худоби паде. В різницях осталося всего коло сотки робітників, які з напруженням усіх сил пробують обходити худобу, але їх заходи не вистарчають.

Через страйк робітників у різницях уряд перестав купувати худобу від фармерів у навіщених посухою околицях.

СТРАЙК РОБІТНИКІВ У ФАБРИЦІ РЕЙОНУ.

НЮ ЙОРК. — Заряд підприємства „Тюбайз Шатилон Корпорейшен", котре вважається третим з ряду найбільшим підприємством для виробу рейону, заявляє, що замкне свої фабрики рейону в Говпвелі, у Верджінії, де вийшли на страйк всі робітники. Заряд закидує робітникам, що вони не тільки пішли на страйк, але й ще псували машинерію.

Робітнича юнія відповідає на це, що робітники машин не псували, а тільки заряд таке виссав з пальця, щоби оправдатися перед публичною опінією за своє бажання заставити робітників голодом приняти безумовно диктат підприємців.

ВІДГУКИ ОМНІБУСОВОЇ КАТАСТРОФИ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Прокураторія вже покінчила вступне слідство над страшною катастрофою з розбиттям омнібуса, що віз членів молодої демократичної організації в Бруклині на бейзболову гру в вязниці Синг Синг. Слідство виказало понад усякий сумнів, що катастрофу спричинили слабі гальми „боса" та що ці гальми були зіпсуті вже на початку подорожі. Через те прокураторія хоче поставити на суд урядовців і зарядчиків омнібусового підприємства.

Рівночасно законодавці слідять за слідством, щоби запобігти подібним катастрофам через виданя відповідних нових законів.

ПІСЛЯ СМЕРТИ ПЕРШОГО БАНДИТА АМЕРИКИ.

ШІКАҐО. — Поліція допитує тепер женщини, котрі переховували погибшого з рук поліції бандита Джана Дилинджера та товаришили йому до театру, при повороті з котрого його допала поліція. Женщини кажуть, що вони не знали, що вони не знали, що вони приятелюють з відомим бандитом.

Тіло Дилинджера відвезено до його родинного місця, Муресвила, в Індіяні. Повезено його похоронним автом. З тілом поїхав 70-літній батько бандита, Джан Дилинджер, та брат бандита, Губерт.

Едгар Гувер, начальник слідчого бюра департаменту судівництва у Вашинґтоні, виїжджає цими днями до Шікаґо, щоби особисто обняти команду над виловлюванням інших членів банди Дилинджера.

ДВА ПРИСУДИ СМЕРТИ В ПРОЦЕСІ ЗА ВБИВСТВО ВІРМЕНСЬКОГО ЕПИСКОПА.

НЮ ЙОРК. — У вівторок видано присуд у процесі проти 9 Вірменів, обжалованих за вбивство вірменського епископа Туріяна. Згідно з признанням присяжних суддів суддя засудив 2 з них на смерть, а інших 7 на вязницю від 10 до 20 літ.

Як підчас розправи, так і підчас видавання присуду, суд стерегли сильні відділи поліції. Вироком закінчено процес, котрий тревав 5 тижнів та викликав сильну партійну боротьбу серед вірменської кольонії.

СЕРЕД ЖАХЛИВИХ КАТАСТРОФ ДО СЛАВИ.

На летунському майдані у Венсен, недалеко Парижа, відбуваються тепер летунські змагання за мистецтво найкращого воздушного акробата в Европі. Не зважаючи на те, що підчас карколомних воздушних пописів згинув найкращий португальський летун, сотник Абро, а французький летун Боре смертельно поранився — змагання тривають дальше. Боротьба за мистецтво найкращого летуна-акробата ведеться тепер між німецьким летуном Фіселером і французьким де Троая.

СКЛЯННЕ МЕШКАННЯ ПІД ВОДОЮ.

В Месині (Сицилія) жие водолаз Жанетті, який доробився на виловлюванню перлових устриць великого майна. За довгі літа своєї важкої праці під водою водолаз так зжився з водою, що й останні свої літа хоче провести під водою, в окремо збудованому склянному мешканні. Будову цього оріґінального мешкання покінчено саме цими днями. Є це скляна шахта, глибока на 9 метрів, а під нею дві скляні кімнати. Склянна шахта, лучиться з берегом залізним містком. Мешкання водолаза вивінуване в усі добутки найновіщої техніки. Крізь стіни можна дуже добре оглядати підморську фавну й фльору.

МАЛЯРІЯ І ТИФ НА ПІДКАРПАТТІ.

В Береґівщині вибухла зараза малярії. Гніздо зарази в селах Гать—Мухіово—Варі, з котрих місцевостей більше хворих відставлено до береґівської лічниці. В самому місті Береґові було також декілька випадків на малярію. Бідне населення не має матеріяльного средства лічитися. Власти робіять заходи заразу льокалізувати. Всі ями і рови з водою багнистої околиці приказано засипати, бо головно звідси розношують мухи заразу. В Мукачеві було декілька випадків тифу. З хворих троє померло. В Мукачеві на малярію похворіло декілька осіб, з котрих двоє школярів і одна 20 річна дівчина померла.

ЧИСЛО СЛАВЯН НА СВІТІ.

Збірник про славянство, виданий у Празі (праці д-рів Штули, Богача, Кадлеця й Твердого) подає таке число славянських народів.

В Совітськім Союзі є Росіян (Москалів) 77,760,700, Українців 31,194,778, Білорусинів 4,738,89.

В Польщі—Поляків 18,820,000, Українців 6,000,000.

Лужицьких Сербів жие 72,626, Чехів і Словаків 8,760,937, Сербів і Хорватів 8,946,884, Словінців 1,024,761, Болгарів 4,736,056.

Загадом число всіх Славян дома й на чужині) д-р Богач означає приблизно на 179,180,000.

ЖАДАЮТЬ ЗАБОРОНИ СПІЛЬНОГО КУПАННЯ.

Духовники всіх віроісповідань в Мукачеві (Підкарпаття) подали просьбу до краєвого уряду, в якій просять, щоби уряд заборонив спільне купання мущин і женщин в Латориці і заборонив ходити в купелевих одягах попри Латорицю.

ЙОСИФ КАТУЛЬКА ЗАХОРІВ.

Звісний Союзовець з давніх літ, Йосиф Катулька, який переніс́ся перед трома літами з Вилкс Бері до Ню Йорку, захорів небезпечно в четвер минулого тижня, навіщений паралїжом цілої лівої сторони. Його взяли до повітового шпиталю Кінґс в Брукліні, де він лежить у варді Д-11. Родина Катульків складається з 11 дітей крім батьків. Ізза безробіття ніхто не працює. До того одна донька хора на грудну недугу. Родина переходить велику крізу через несподівану й небезпечну недугу батька.

ЖІНКА, ЩО СХОПИЛА СИЛОЮ СВОГО КОХАНЦЯ.

В грецькій Македонії трапився незвичайний, а в історії кохання мабуть перший випадок, що жінка силою схопила коханця. Було це так: В селі Кератія жие 25-літній Х. Біціляс, син богатого селянина, що закохався „на смерть" у 17-літній дочці громадського пастуха, Морфо Вінія. Біляс переслідував її постійно у наполегливий спосіб своїм коханням, але вона була на всі його любовні заходи байдужа. Морфо кохалася в 20-літньому пастухови Катсінасови, від якого домагалася, щоби він беріг її перед напастю Біціляса. Але Катсінас не хотів покинути своєї череди і батьківського дому. Розлючена байдужністю коханця, Морфо напала нічю з кількома своїми кревняками на Катсінаса й, стероризувавши його револьвером, звязала його й забрала його до свого села, де впертий коханець вирішив з нею одружитися.

РАБИ ПОПИСУЮТЬСЯ.

В галі централї Ю. М. Х. А. в Монтреалі відбувся заходом приятелів Совітської Росії концерт. В програму входили крім співів, мандолінова орхестра Українців, орхестра російських балалайок, народні танці російські і українські. Програму виконувала місцева російська кольонія.

Тільки новинка в „Старі". В дійсности виконувала програму не місцева російська кольонія, а наші хахли Малороси з Західньої і Великої України. Правдиві Росіяни в Монтреалі це білогвардійці і в цім концерті участи не брали.

Програму виконували ті наші хахли малороси, яких ум не розвинувся дотепер до цього ступня, щоб вони могли думати, як вільні люди, які мали свою власну державу, в якій сами собою рядилиб. Виросши в рабстві, неволі, вони дальше зітхають за рабством вже як не австрійським, польським, царським, так принаймение большевицьким, московським.

Довго здається забере ще часу, доки з тих людей вийде дух рабства, та чи зачнуть думати як вільні люди, як думають інші народи.

Раб все хоче бути рабом. Звісною є річю, що як визволили Нігрів з рабства в Злучених Державах, много з них не скористали з волі, а остали у своїх панів. А й у нас, як касували панщину, много наших людий не хотіли братися поля, та журилися, як без панщини будуть жити.

Таке і з нашими хахламималоросами.

ЦІКАВІ ЗНАХІДКИ ЗПЕРЕД 2,600 ЛІТ.

У селі Братищів коло Товмача натраплено підчас розкопок на скитські могили зперед 700 до 800 літ перед Христом. У тих могилах знайдено ріжну глиняну посуду, зеркала, стріли, коралі і т. п. Розкопки переводить професор львівського університету, Суліміровський, та д-р Грабовський. Покищо розкопано 6 могил.

ТРІЙНЯТА.

Цими днями в невеличкому англійському містечку Ештол відбулося оріґінальне родинне свято. Льора, Мері і Том Картер, святкували день своєї повнолітности. Усі вони вродилися здорові й життєздатні. Близнюки росли й матір мала через них немало клопоту. В них в одному й тому самому часі почали рости зуби. Всі троє разом хворіли одночасно на дифтерію, бронхіт і т. д. Цього року вони втратили всі троє разом працю й матір мусить ними турбуватися дальше. Одно питання, в якому трійнята розходяться, це питання — подружа. Обі сестри хочуть вже цього літа вийти замуж, а їхній брат заявив, що не цього літа, але взагалі ніколи не одружиться. Брат вріс разом зі сестрами і тому з власного досвіду знає, які то сварливі й незносні бувають жінки.

ЖІНКА З ПОЛОВИНОЮ МОЗКУ.

В одній з амстердамських клінік переведено недавно операцію, що викликала сензацію не лише в лікарському світі, але й у всіх людей. Заграничня преса широко розписується про неймовірний медичний випадок, що перечить усім нашим дотеперішним поняттям про мозок як середовище наших думок і нашого розуму. Єлисавета Лянг, жінка одного урядника, від довшого часу нездужала на біль голови. Лікарі по довгих дослідах заявили, що причиною цих болів є чиряк, що виріс на мозку. Але коли недуга почувала себе щораз гірше і не було надії її врятувати, лікарі постановили перевести операцію чиряка.

Скликана нарада лікарів ствердила, що чиряк той знаходиться по правій стороні мозку і найліпші хірурги довершили т. зв. трепанації (відтинення черепу. Перед очима лікарів показався чиряк, що вже встиг затакувати цілу половину мозку, так, що треба було його цілком забрати з голови.

Операція вдалася. А тепер найцікавіше. На підставі правил науки, людина, позбавлена мозку, мусить стати ідіотом. Тимчасом сталося чудо. Кілька годин після операції, недужа опритомніла і розпізнала всі особи, які її окружали. Тодішнього хорою заведено дбайливу опіку, та пані Лянг цілком добре себе почувала і не виявляла якихнебудь неправильностей ума, Ба, що більше. Коли цілком видужала, почала, як давніше, читати, писати, та займалась усіми щоденними справами.

ЗА ДЕНЬ 16. ТРАВНЯ.

Шкільна влада вигнала зі школи Володимира Клизуба, учня 7. кляси народ. держ. школи за те, що в дні 16. травня вивісив він жовто-блакитний прапор на сосні біля читальні „Просвіти" в Копичинцях на Калинівщині.

НАМАГАЮТЬСЯ ЗАКРИТИ НЕВРОЖАЙ НА УКРАЇНІ

НА ВБОГО ВИГЛЯДАЮЧИХ ПОЛЯХ БАЧУТЬ ВРОЖАЙ.

Населення вигнано на поля для збирання падалишного колосу.

КИЇВ (Україна). — Щоб якось зменшити наслідки довгої посухи на Україні комуністична влада тепер старається точно виконати наказ Сталіна, щоб ні одного зерна збіжа не пропало даром. Тому на поля післано діти й дорослі збирати падалишній колос. Цим влада хоче поліпшити недосконалий спосіб збору врожаю, який був у минулих роках. Сподіваються, що пощастить зібрати збіжа в цьому році майже в такій скількости, яка була минулого року.

Коли в квітні й травні на Україні панувала така посуха, що не впало краплини дощу, то в Москві думали, що все збіжа згинуло. Колиж у червні впав дощ, то всі думали, що він прийшов запізно й не вратує збіжа. Придивляючись тепер до нужденно виглядаючих піль, на яких збіжа не вище від полевої трави, можна думати, що на Україні буде великий неврожай. Але в дійсности низькорослі збіжа мають повнісїкий колос. Так справа стоїть у київському та харківському районах.

Зате в одеському районі, та взагалі на півдні, дощі дійсно зпізнилися на багато, а тому там урожай буде значно гіршим. Ярина, картопля та капуста вийшли добрі, бо селяни весь час поливали їх водою вживаючи для того „сільських пожежних кишок", чого раніше ніколи не робилося.

ТАБОРИ ЗАПАКОВУЮТЬ УКРАЇНЦЯМИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Навіть польські газети повідомляють, що найбільші транспорти інтернованих приходять до таборів зі Східної Галичини. З двохсоток, присланих уперше черґу до табору, було 130 Українців, 40 членів „Обозу Народово Радикального" і кілька комуністів.

Між інтернованими, яких привезено вперше черґу, були, між іншими, з Тернопільщини: проф. О. Павлишин, студенти: Ілля Кінаш, В. Керничний, Ф. Кордуба, М. Рущак, п. Кручовий, лікар д-р Білинський, адвокатський конціпієнт м-р Топорович, студ. Пастушенко, лікар д-р Іван Яворський. З Чорткова: студенти: О. Дражньовський та п. Войтович.

Табор поспішно заповнюють переважно українською національно-свідомою та активною інтеліґенцією. Між інтернованими всі такі, яким польська влада не може доказати ніякого злочину, крім того, що вони є свідомими Українцями.

ЯПОНІЯ НЕ ВІДДАСТЬ СВОЇХ МАНДАТІВ НА ОСТРОВИ.

ТОКІО (Японія). — Міністер справ заграничних післав інструкції японському ґенеральному консулеви в Женеві, щоб він заявив у Лізі Націй, коли буде потреба, що Японія не віддасть нікому своїх мандатів на острови, які вона одержала по Версайському миру. Японія стоїть на тому, що ці мандати їй належаться по тому мирови й хоч вона виступила з членства Ліґи Націй, то це її не зобовязує віддавати Лізі ті мандати.

До того японський уряд твердить, що ті острови не узброєні й там нема ніяких воєнних баз. Справа відібрання цих мандатів може стати на черґу дня в Лізі Націй у наступній сесії пленума, або на слідуючий рік, коли Японія вже й формально, а не лише фактично, виступить з Ліґи Націй.

НОВА ОФЕРТА НА СХІДНО-КИТАЙСЬКУ ЗАЛІЗНИЦЮ.

ТОКІО (Японія). — Японський міністер справ закордонних переслав до Москви, через совітського посла Юренева, оферту манчукського уряду на Східно-Китайську залізницю. В оферті зазначено, що це остання й катеґорична пропозиція уряду Манчуку за російську частину вартости Східно-Китайської залізниці.

Тепер справа так поставлена, що Москва повинна або приняти цю пропозицію, або відкинути її.

ДАЛЬШІ БРАТАННЯ ПОЛЯКІВ З МОСКАЛЯМИ.

МОСКВА (СССР). — До Петрограду прибула польська воєнна фльота під командою адмірала Унру. Це польська ескадра робить відповідь на відвідання червоною фльотою Ґдині в 1933 році.

Большевики готують урочисту зустріч своїм приятелям та врядять низку банкетів і забав. Бенкети вже розпочалися в Ґдині, куди приїздить сам большевицький посол у Варшаві Антонов-Овсеєнко, щоб вирядити приятельську фльоту до Росії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІЙНА ЗА УКРАЇНУ

Кілько разів говориться про можливість війни, тільки разів не поминається говорити про Україну. Світ уже розуміє, що, як вийде війна, то вона мусить зачепити Росію, а коли зачіплять Росію, то одним з перших питань, котре війна поставить на порядок дня, буде питання України.

На стільки вже світ зрозумів українську справу. Зрозумів завдяки українській пропаґанді, а по части й завдяки пропаґанді ворогів, Москалів і Поляків. Останніми часами для рушення цеї справи приложив своїх рук націстичний уряд, у котрого голові виринула свого часу думка злагодити своє непорозуміння з Поляками в цїли відзискання Данциґа й Коридора. За цю втрату, Польща мала би дістати відшкодовання на сході: Польща мала посунути свою границю далі на сході, забрати цілу західню Україну. В цей спосіб замісць страченого доступу до Балтійського моря мала би дістати доступ до Чорного.

Редактор американського тижневика „Ню Републик", Брус Бливен, підчас свого побуту в Европі специяльно розглядав цю справу та переконався, що знавці німецьких і польських справ відносяться з поважними сумнівами до цього пляну. Вони не вірили, щоби Польща згодилася на втрату Коридора. Вони вірили, що навіть, якби Поляки зробили таку обіцянку, вони остаточно не згодилися би її переводити в життя, якби на це прийшов час.

Що більше, вони навіть кажуть, що Німці добре свідомі того, що Поляки є проти такої умови. Це все тому, бо всі добре знають трудности пляну. Польща вже тепер має під своєю владою широкі простори з невдоволеними народами, „у першу чергу Жидами й Ґаличанами". Якщо Польща дістала би ще більше Західньої України, то вона легко могла би стати країною, де корінне польське населення не виносило би більше 10 процентів, де отже на 1 Поляка було би 10 не-Поляків.

До того Польща добре свідома того, що доля її існовання звязана з долею всеї Европи. Польща може час від часу маневрувати проти Франції, але на загал Польща знає, що як не вдержиться в Европі французька геґемонія, то не стане Польщі. Впаде Франція, впаде й польська держава, хочби як вона була велика. Тому, як довго Франція не полагодить своїх непорозумінь з Німеччиною, всяке говорення Польщі з Німеччиною не вирішує основних питань.

У цей спосіб знавці німецьких і польських справ арґументували Бливенови про неможливість німецько-польського заговору за захоплення дальших українських земель Польщею. Польсько-московські братання показували би на те саме.

З цього ще не виходить, що війна обійде Україну та вона все таки не буде вестися головно за Україну.

Д-р Остап Грицай.

МІЖНАРОДНІ ТАНКОВІ ПОПИСИ У ВІДНІ

(Танцюристи 16 народів гуляють. — Великий успіх Українців).

В половині червня ц. р. влаштовано було у Відні у звязку з т. зв. святочними тижнями **(Festwochen)** міжнародні танкові пописи **(Internationaler Tanzbewerb)**, у яких взяли участь представники **16 націй,** між ними — за почином нашої тутешньої **академічної „Січи"** — й Українці, нехай і наперекір усяким можливим і неможливим труднощам, робленим гурткови наших танцюристів з самого початку закулісовими інтриґантами в комітеті аранжерів попису. Та хоч і як намагались усякого роду жидівські фіґури — інспіровані очевидно махерами з тутешнього ляцького посольства — відсунути українських танцюристів на другий плян, то в дійсности їм не вдалося пошкодити нам ніде, а навпаки: в оконечнім вислід: пописів наші добули одно з перших місць та одну з премій, призначених для найкращих танків.

Згадаймож тут хоч деякі з найважніших моментів попису.

Зачну спершу, що попис переходив по трьом ґрупам, а саме ґрупі танків штучних, національних і товариських, тобто сальонових, інтернаціонального характеру. Так ґрупи перша і третя нами очевидно не помічувалися, ми могли взяти участь тільки в ґрупі танків національних **(Volkstanztreffen),** де саме й мали показати чужинцям усю своєрідну красу нашого народнього, українського танцю, який зрештою вже нераз, при нагоді наших святкових імпрез, захоплював очі віденської публики, востаннє ось на т. зв. **Святочнім Вечорі Націй,** про який читачі „Свободи" читали недавно мій звіт в ч. з 15. XI. ц. р. І саме той з правила блискучий успіх, яким тішився тут наш кожний дотеперішній танковий виступ був для українських танцюристів одною з понук і неабиякою захотою спробувати сил і на такій широкій арені, як естрада міжнародного попису, хоч ріжних труднощів — і поза тими зі сторони жидівсько-ляцьких інтриґантів! — було таки немало. Я згадаю тут передовсім про **фінансову сторону** наміченого нами виступу, таку важну й важливу з погляду на більш, ніж скупенькі матеріяльні засоби нашої академічної молоді у Відні, а з яких усетаки наші славні хлопці мали покрити всі значні кошти виступу, звязані з необхідними видатками на костюми, трамваєві поїздки, відповідне прохарчування і інше, також саме важне. І зараз тут мушу зазначити, що **завдяки зразковій ідейности молоді, яка ввесь тягар фінансової сторони перебрала на себе, і ті труднощі якось переможено,** але воно годиться при тім сказати, що тут **старше громадянство повинноб нашій жертвенній молоді йти всеціло, принайменшеж з найконечнішою допомогою, на руку! І не дозволити, аби самі академики стягались з останнього на те, щоб зложити солену заплату за визичені костюми,** або платити бідним товаришам усі трамваї на таких просторах, як Відень, або дбати про їх прохарчування, якщо участь у пописі забирає час від полудня до самого вечора!

Так ще раз:

При всяких імпрезах улаштовуваних нашою молодю **з цїллю національної пропаґанди,** старше громадянство має національний обовязок, помагати молоді матеріяльно! Нам не вільно бути тільки очевидцями з похвальними фразами, нашу симпатію і вдяку до молоді з її пропаґандивну працю **ми старші: мусимо виявляти корисним для неї ділом!**

А тепер вернімо до попису. Виступ національних ґруп почався дня 9. VI., в суботу, попереджений рано тогож дня офіціяльним приняттям представників поодиноких ґруп в ратуші, де їх привитав головний предсідник Комітету Пописів, **проф. Габерлянд,** на промову якого відповів іменем міста віцебурмістр **Крессе.** До речі зачну, що тогож дня пополудні почав падати дощ, і тим попсувся дещо святочний настрій першого виступу, який був призначений на 4. год. пополудня. Але що Віденці не так то легко ризиґнують з такого видовища, як танковий попис, та ще до того на вільній площі перед прегарним ратушем, то публики, мов наперекір дощеви, зійшлося таки багато, і перший виступ національних танцюристів мимо всього, хоч і під захмареним та що хвилі дощевою зливою грозячим небом, відбувся. Але треба сказати, що програма першого виступу не була надто багата, і може саме тому дуже догідна для **нашого** першого танку, який в порівнанню з усіми іншими точками був у суботу рішучо найбільш репрезентативний і випав так гарно, що публика просто не могла натішитись нашими танцюристами і буйлаб найрадше примушувала їх до повтірок у безконечне. А зложилися тут на нашу програму три точки, а саме: **„Запорожець", „Чумак"** та **„Коломийка"** (в 4. пари), з яких Віденців захопили всі, але „Запорожець" відтанцьований в козацьких костюмах та із шаблями в руках — найбільше і до ентузіязму. Бо годиться при тім сказати, що гурток українських артистів, хоч і невеличкий, то зате дуже добірний, і тому й кожен його член сповнив і зміг сповнити своє завдання якнайкраще. От вам і їх імена. Панночки: **Муха Сероїчковська,** маґістр фармації; **Гандзюківна Ангеля, Стецівна Стефа та Є. Шиківна.** Панове: **Осип Гридовий,** гол. „Січи", студ. мед.; **Амброз Головач,** студ. муз.; **Гарас Роман,** студ. техн.; **Мричко Василь,** студ. мед.; **Кулинич Роман,** студ. техн.; **Янковий Іван; Остапчук Михайло.** Всі вони, як сказано, танцюристи знамениті. Але притім годиться ще й окремо підкреслити орґанізаційну й підготовчу працю п. Гридового як невтомимого провідника танкового гуртка, та як соліста п. Головача, нашого земляка з Канади — ученика Авраменка! — що своїм „Чумаком" викликає за кожен раз оглушуючі оркани оплесків. Отимто й не подивуємо, що зараз у неділю читалося у віденській пресі дуже похвальні рецензії на наш виступ, а згодом ілюстровані журнали принесли із суботішнього виступу малюнки, на яких усе наново бачите нашого розгуляного „Запорожця".

Гарно виглядала теж наша ґрупа **у святочнім поході в суботу,** в якому взяли участь між іншими: Вахав, Тироль, Зальцбурґ, Мадяри, Румуни, Болгари, Голяндці і навіть Араби. Наша ґрупа мала притім свій національний прапор — синьо-жовтий з тризубом (з малиновим держаком) — і замикала похід. Вона була притім так сильно оплескувана публикою, яка стояла по обох боках Рінґу, і так бурхливо визивана до танцю, що наші артисти мусіли рішитись ще й підчас походу, на вулиці, дати кілька зразків українського танку, анімуючи так легко запальну публику знову до меж жагучого ентузіязму.

Після тогож, як українські танцюристи на другий день, у неділю, **10. VI.** в місцевоти **Перхтольсдорф,** де мало бути продовження пописів, по причині ріжних, специфічно „австрійських" обставин, не змогли виступити гаразд, вони після поконяння ще й усяких інших „перешкод" були допущені до головного попису перед **Жірійною Комісією у Вайґля, в Шенбруні,** де від понеділка, **дня 11/VI.,** виступали всі національні ґрупи відділу, Volkstanztreffen. Призначили наших на останній день, а саме **на середу, 13/VI.,** як першу точку програми, в яку входили ще танці Литовців (Jandals, Ackups, Sudmalinas), Голяндців (Boerendansers uit Gorssel) та Зальцбурґа (Reifstand). Правда — хто знає, з яким призирством звикли Віденці дивитися на — „першу точку" тої чи іншої програми, той і тут почне додумуватись неприхильного наставлення деяких аранжерів попису до нас, яким з кожного погляду залежало на тім, щоб таких небезпечних конкурентів, як українські танцюристи, по змозі скоро позбутися. Але не здались ляцьким прислужникам їх коварства нінащо! Бо скоро тільки наші артисти під звуки своєї орхестри та зі своїм прапором появилися на естраді, то публика приняла їх зараз френетичними оплесками, а всі продукції таким аплявзом, що цим разом „перша точка" виявилась на диво — як найкраща, з якою, Богом і правдою сказавши, не могла рівнатись ніяка з наступних, так, що накінець — **Українці мусіли виступати ще раз!** І це був наш великий тріюмф на злість усім шмонцесам у комітеті! „Запорожець", „Коломийка" в 4. пари, „гопак", „козачок" і — last but not least! — „чумак" пана Головача — все те знову очарувало Віденців і не- Віденців, і чулося про все скрізь тільки одно слово захоплення. А конкуренція саме цим разом була неабияка, бо тому, що це був останній день попису, зявились у Шенбруні згодом трохи не всі інші національні ґрупи, які вже виступали, але перед виїздом з Відня забажали пописатись своїм хистом щераз, через що в дійсности всіх точок програми було в той день втроє більш, ніж їх зголошено. Але наші держались прекрасно. І добули від Жірі премії за — „Запорожця".

А інші танцюристи?

Ну, їх було так багато, і бачилось з їх виступом стільки цікавого й гарного, що треба би хіба трох таких статтей, щоб написати про те все хоч щонайважніше, тай то ледви чи здолав би. Та одно хотів би я тут підкреслити як спільне знамено танку тих інших народів, а саме: **їх радісність,** що переходить просто у веселеньку збиточність (Голяндці, Румуни, Шведи, Данці), а далі **гуртовість** їх танців у протиставленню до нашого танцю парами або одинцем. У Скандинавців трохи не в кожнім танку танцюристи побравшись за руки, утворюють великий круг і так танцюють собі в обєднанню всіх та в радісно веселім настрою, **який сумовиту, або хочби тільки надто ніжну музику просто виключає.**

І всі оті народи з радістю танків, в яких вони обєднуються тісно і дружно мають **свою державу.**

А в нас, коли не дивитись на такі танки, як ті, що ми їх показуємо чужим?

Справді, шановні читачі, воно може не без глибшого інтересу булоб, прослідити звязки **між танками, танковою музикою і — державністю народів...**

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

(Лист до Редакції).

Останні статті в американській українській пресі поставили перед нашими заокеанськими братами в усю широчінь справу Музею Визвольної Боротьби України та Українського Дому в Празі.

В Управі Музею, як і взагалі серед усіх, хто ближче цікавиться справами Музею, ця підтримка з боку нашої впливовішої преси в Америці й реальна допомога пожертвами з боку таких могутніх орґанізацій, як „Обєднання" й Український Народній Союз в Америці, робить велике враження й викликає почуття щирої вдячности.

Музей Визвольної Боротьби України сподівається від усього свідомого українського громадянства в Америці одностайної допомоги на Український Дім у Празі.

Збудування Українського Дому треба закінчити в найкоротший час, як того вимагає наша **національна честь,** а не протягати збірки пожертв на довгі роки, що булоб тяжкою **компромітацією нашої національної гідности** перед усім світом.

Ні в кого не жадається жертви понад сили так, щоб привела когось аж до зубожіння, — треба тільки, щоб **усі одностайно** відгукнулися на заклик Музею, хто якою може пожертвою: і Ви, читачу, і Ваша орґанізація, і Ваш часопис і всі його співробітники, і все наше громадянство!

Отож нехай **в найкоротший час** складуть свої пожертви — одноразово або ратами, хто як і скільки може:

1. Особисто кожний Українець і кожна Українка, свідомі почуття національної єдности й солідарности, чи то безпосередньо чи також шляхом збірки в кожнім українськім осередку і окремих родинах.

2. Кожна українська установа, орґанізація, парохія, заклад, школа, підприємство, видавництво, часопис, кооператива, гуртки молоді і т. д.

Гроші посилати через Хвальне Обєднання Українських Орґанізацій в Америці: "Obyednanye", P. O. Box 122, Erudson Terminal, NEW YORK, N. Y., або на адресу Директора Музею: Prof. D. Antonovyc, PRAHA-Nusle, 245, Czechoslovakia, та одночасно подати точно імя і прізвище жертводавця та повну адресу для **памятних книг Музею.**

Музей збереже Україні в своїх памятних книгах імена всіх і тих найменших жертводавців; хтож дасть відразу або частками $10, —буде записаний в окремій памятній книзі Фундаторів Українського Дому; а хто дасть $25, — буде записаний в Золотій Памятній Книзі Добродіїв Музею Визвольної Боротьби України.

Музей Визвольної Боротьби України гаряче закликає всі **визначніші українські орґанізації в Америці, зокрема** всі **відділи Українського Народного Союзу, вписатися в Добродії Музею Визвольної Боротьби України, або в Фундатори Українського Дому в Празі.**

Хай не буде ні одної української орґанізації й ні одного Українця й Українки, що своєю пожертвою на це велике національне діло не виявилиб своєї любови до України в цей тяжкий час!

Збірку треба закінчити якнайскорше, щоб ще в цьому році відбути свято закладин першого каменя, а на свято десятиліття Музею Визвольної Боротьби в 1935 р. Український Дім у Празі щоб був уже готовий.

Буде це справді величне свято української національної єдности й здатности, свято перемоги!

Нумож — всі враз, всі за одно!

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ:

Проф. д-р І. Горбачевський, в. р., Голова Управи; **Проф. Д. Антонович,** в. р., директор Музею; **Проф. С. Сірополко,** в. р., секретар.

Г. Ф.

КОНТРАБАНДА

(Оповідання).

(7)

— І я так гадав. Тільки взяти його самого, чи разом з човном?

— Ліпше було би самого. Поміг би нам гребти і не треба би тягнути його судна і скриню з рибою.

— А як не схоче? Тоді ми мусіли би звязати його і закнеблювати.

— Тож то! Ліпше по доброму. Його лодку причепимо до байдака. Він лишиться з нами на байдаці і поможе гребти.

— Я гадаю, що добре було би зробити се зараз. Ануж надпливе човен митників і він наробить крику?

— Треба вже тепер сказати йому, що його жде, як би зробив так.

Мотичка глянув у сторону Галича і каже:

— Митники ще шниряють по ріці, бо в нашій хатчині світла нема. Може воно й до рана не засвітиться? Може посіпаки будуть цілу ніч шибати собою і ми лиш змарнуємо тільки часу? Може би ти дав знак байдакови з рибою, щоби виплив на ріку і митників потягнув за собою на той бік ріки? Тоді ми прокрались би сим боком.

— Ще маємо багато часу. Не спізнимося, як відси рушимо й за дві години. Як до тої пори не покажеться світло, то тоді вишлемо митникам те вабило.

— Як так, то я використаю ті дві години на те, щоби трохі продріматися.

— Як би я знав, що Забора всне, то я таксамо використав би зо дві години, — сказав Галущак. — Хтось з нас мусить чувати. Бодай на те, щоби той рибак не міг втечи, або щоби якої іншої біди не наробив нам.

— Не думаю, щоби втік, бо свого човна не витягне на чисту воду. Щоби про те і подумати не міг, возьму на наш байдак його щоглу, вітрило і всі сіти.

Мотичка знов спустився до рибацького човна. Коли щогла, сіти і вітрило вже були на байдаці, Галущак приступив до рибака і шепнув:

— Щось вам скажу, куме. Судьба звела нас тут докупи, не лиш без вашої, а й без нашої волі. Як будете мати розум, то розійдемося в якнайліпшій згоді і ви не будете мати ніякої шкоди.

— У мене розум не такий то дуже великий, та всеж таки маю його, — перебив рибак.

— Тим ліпше для вас. Коли ви маєте розум, то поки ми не відпустимо вас, будете сидіти між нами тихо і спокійно, хоч би коло нас крутилося чи позад нас, чи попереду плило яке інше судно.

— А довго то треба буде так сидіти тут між вами?

— Найдовше дві години. Не виключене, що відчалимо зараз. Відходячи звідси, не лишимо вас тут. Ваш човен причепимо до нашого байдака. Ви поможете гребти. Пустимо вас аж за устем Лімниці, бо надіємося, що там вже будемо безпечні. Як схочете, то потягнемо вас ще далі.

— Далі не треба. Я жию саме при устю Лімниці.

— Тільки одно затямте собі. Розійдемося найліпшими приятелями, як будете мати розум. Бачите у мене за поясом дві пістолі?

— Не бачу, бо темно, та вірю вам.

— У кождого з нас є по дві пістолі і по одній рушниці. Як би ми з вашої вини попали на людей, з котрими не хочемо зійтися, то ми годні раз коло разу плюнути вісьмома оловяними кулями. Перша моя куля продіравила би вашу голову. Чи ви мене зрозуміли?

— Цілком добре, відповів рибак спокійно. — Чи ще що хочете мені казати?

— Гадаю, що поки що, більше не треба. Колиж ви скінчили, то я вас ще лиш спитаю, чи мені вільно покластися. Дві години сну покріпили би мене.

— Се було би дуже мудро. Лягайте і піть спокійно. Ми вже будемо пильнувати, щоби звідси не вилізти запізно. Не потребуєте ні троха боятися, що вас лишимо в кіґтях старостинських посіпаків.

Вже не кажучи ні слова, рибак скулився, ляг на купі своїх сітей і затягнув на себе своє вітрило.

За ввесь той час, відколи байдак виїхав з попередного скритка, Забора не промовив ні слова. Сидів скулений між бочками і рахував, яка то буде втрата, коли би староста за кару, що перед ним крили везений товар, забрав ввесь вантаж байдака. Купець майже не вірив, що їм пощастить вихопитися звідси. В душі кляв ту годину, котра його звела з Галущаком. Тепер Галущак приступив до нього і спитав:

— Ви може маєте охоту продріматися?

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

КОЖДИЙ ПО СВОМУ.

Щоби захоронити Америку на будуче від засухи, уряд починає насаджувати поперед Злучених Держав від Канади по Тексас, величезний ліс, яких 15 миль завширшки та тисячу миль завдовшки. Такий ліс буде хоронити не тільки на випадок посухи, але й буде мати вплив на виливи рік.

У той самий час у Польщі й окупованих нею землях рубають ліси без пощади.

ЧИ ЦЕ ПРАВДИВЕ ЗЕРКАЛО?

Говорить один скотський проповідник в своїй проповіди в одній протестантській церкві в Ню Йорку: „Ми робимо своїх героїв на свій власний образ і подобіє".

Та чи не став Джан Дилинджер героєм великого числа Американців?

ЩЕ ОДИН РОЗУМНИЙ ХАЗЯЇН КРАЮ.

Каже перський представник у Парижі, що в Персії тепер податки нижчі, як у котромунебудь іншому краю світа, та що там зовсім нема безробіття.

Дипльомат зробив справді дипльоматичну заяву. Російські запевнення про неприявність безробіття в Росії заставляють нас спитати: коли в Персії кождий працює, то на яке він там життя заробляє своєю працею?

Чейже не маловажне питання.

ЧИ ВДАСТЬСЯ ЙОМУ.

Розкрито недавно, що дарадником німецького націстичного уряду в справах пропаґанди є ніхто інший, як Айві Лі.

Айві Лі, це один з майстрів пропаґанди в Америці. Свого часу взявся він за майже неможливе до виконання діло: привернути репутацію нафтовому міліярдерови Джанови Д. Рокефелерови.

Невже націстичний уряд уявляє себе в такому тяжкому положенню, в якому себе бачив колись Рокефелер? Досі ми думали, що це бачить увесь світ, але не націстичний уряд.

ЛЕГКО ГОВОРИТИ.

Чистять „мувіс" з неморальности. Між іншим кажуть, що фільми занадто часто показують вільні полові зносини між людьми, котрі з собою законно не пібрані.

На основну думку, що подруже є нормальною розвязкою співжиття полів, можна основно згодитися. Тільки, чи можна цю думку поширити тільки тоді, коли заборонити людям іншої думки сказати дещо іншого? До чого може довести заборона свобідної думки зясовує якийсь сатирик, котрий в однім гумористичнім журналі протестує проти того, що нова 3-центова марка з відбиткою образу Ґвіслера „Матір", не представляє шлюбного перстеня на руці „матери". Питається сатирик: Чи це аґітація за нешлюбне материнство?

БОЯТЬСЯ ПІТИ СЛІДАМИ ЦАРАТУ.

Люта розправа большевицького уряду зі саботажниками на манджурській залізниці показує, що большевики пильно читали історію своїх попередників, російських царів.

Російський царат умішався в війну з Японією та облизав від неї такого поличника, що від нього ніколи не очунявся. Невдача скомпромітувала царат в очах Росіян до того, що він уже ніколи свого становища не відзискав. На полях Манджурії програв царат в 1905 році революцію, котра почалася у 1917 році.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ ПРО ФАРМИ.

Багато вже писалося в „Свободі" про фарми та про хліборобську кольонізацію. Я тут не буду говорити про це широко, але лише висловлю деськільки конкретних гадок. Без сумніву, що в Злучених Державах фабричного та ремісничого робітництва тепер є й далі лишиться більше, ніж воно зможе дістати собі працю.

Також нема сумніву, що надовго минулися добрі заробітки й що тепер треба думати про те, що настав час улаштуватися на довше життя „з дня на день". Багато вже міського робітництва потягнулося на землю й та тяга далі буде збільшуватися. Деякі орґанізації стараються пособити своїм членам осісти на землю. Вони купують великі шматки землі й потім розпарцельовують землі ті на менші фарми.

Я знаю одну орґанізацію, що рік тому почала розпарцельовувати один маєток, який мав більше 1,000 акрів землі, положеної в 35 милях від Ню Йорку. Спосіб був такий: Ціна 750 долярів за чверть акра землі й „бунґалов" з чотирох кімнат, згори треба було заплатити 75 долярів, а решту виплачувати малими місячними сплатами. Минулої осені я навіть не вірив в успіх тої кольонізації, а ось тиждень тому побував я на тих пустирях. Я не пізнав місцевости. Там тепер стоїть понад 100 хат, є ґросерня, ґазолінова стація, стоять курники й життя кипить. Люди жиють в чудових гиґієнічних умовах, порівнюючи з тим, що вони за ті гроші, або й за більші, діставали в містах. Діти ростуть кріпкими й здоровими, а „Ленд Лорд" не викидає за неплачення місячного ренту.

В неділю, 23. липня я поїхав до другої посілости, що також куплена одною орґанізацією. Там теж думають почати парцеляцію й оселення хліборобів. Посілість знаходиться в 100 милях від Ню Йорку. Нема такої доброї комунікації, як в посілости, про яку я тепер розказав, а разом з тим земля там не ліпша, але її продають мало дешевше від землі першої посілости. Ріжниця в ціні незначна, та зате велика ріжниця в положенню, не в користь другої посілости .

Жиючи на фармі й придивляючись до ближчих і дальших околиць, я побачив тепер, що землі тут ще не мають певно усталеної ціни, відповідно якости землі, розташування її й т. п. Ціни установлюються відповідно потребі продати землю, чи просто припадково. Я знаю таку ситуацію. Можна дістати землю по 100—200 долярів за акер, яка положена вздовж доброї дороги (тар) в двох милях від стації залізниці. А разом з тим на дві милі далі від стації, зате над цементовою дорогою хочуть за акер землі від 1000 до 800 долярів. Міжтим на мою думку для хліборобства всі вигоди за першою землею.

Далі, тутже в 1,000 стопах від доброї дороги (тар), вбік, по дорозі з ґравія, можна купити акер землі по 75 долярів й не буде великої ріжниці в положенню з першою землею, а вже ніякої ріжниці в якости землі. Кілька днів тому, я їздив з приятелем оглядати землю, що продається по 100 долярів за акер. Ця земля знаходиться на яких двацять миль далі від Ню Йорку ніж перша земля, але вона в такій закутині, що знаючи добре місцевість, ми ледви знайшли її, а дороги такі, що при найменшому дощі годі виїхати автом.

Це все подаю тут на те, щоб наші люди знали, як треба бути обережним, щоб вибрати собі фарму за відповідну ціну, бо дуже легко можна заплатити так, що та земля не варта й третини, а до того ще й використати її буде неможливо. Щодо розмірів землі. то з розмов з фармерами і зі студій над господаркою, треба сказати, що чим ближче до великого міста, то тим менше треба мати землі, але використовувати її лише для інтензивних культур і коли можна, то треба обходитися цілковито без найманого труду, бо під містом він такий дорогий, що зїсть все, що заробить на себе. Чим далі від міста тим більшу фарму треба мати й вже господарство там може бути не таке інтензивне, як під містом. Беручись до фарми треба передовсім бути підготованим до праці, знати господарку взагалі, а зокрема американські методи тої господарки, яку хочемо завести в себе на фармі. Для того не зашкодить скінчити відповідні курси по хліборобству, які влаштовують відповідні установи. Короткотермінові курси, при загальному знанню хліборобства, дають людині дуже багато. А потім узброївшись, хоч у приблизне знання, а саме головне в уміння вичікувати й переборювати тяжкі перепони в господарюванню та приготовившись до багатьох несподіванок і невдач — можна йти на фарму.

В. Кедровський,
Меточин, Н. Дж.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 18. липня 1934 помер по короткій а тяжкій недузі **Петро Патуляк,** член тов. Запорозька Січ, від. 67 У. Н. Союза в Ансонії, Конн. Покійний уродився в селі Глумча, повіт Сянік, Західня Україна. Як член товариства і У. Н. Союза був щирим Українцем та завсіди помагав народній справі. Покійний лишив вдовою жінку Олену і двоє дітей сиротами. Похорон відбувся 21. липня при великім здвизі народа, бо покійний належав теж до інших братств та був загально знаний. Товариство складає щиру подяку всім тим, котрі прибули на похорон та віддали Покійному останню прислугу. В. И. П.

Григорій Патинок, секр.

— Петре, дай мені папіроску!

— Я вже відвик.

— Що? Від куреня?

— Ні. Від роздавання папіросок.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФРЕНКФОРД, ПА.

Рідна Школа.

Дня 1. липня відбувся іспит в нашій школі, основаній при 268 відділі У. Н. Союза. Школа ведеться під умілим проводом учителя Д. Пасічника. Годі описувати цілий попис. Але ті, що були на нім, мали правдиве задоволення з наших дітей, школи й науки. А питання до дітей ставив учитель і ставили теж присутні. Були іспитовані діти з трох кляс. Найбільше зворушив усіх вірш „Поклик", який віддеклямувало мале хлопя, взиваючи старших залишити свари і непорозуміння, а дбати перш усього за Рідну Школу.

По іспитах була мала перекуска. Учитель, п. Пасічник сказав горячу промову, як теж говорили предсідник І Сорока й касієр Петро Омелян, вказуючи на вагу науки в рідній мові та взиваючи родичів посилати своїх дітей до своєї рідної школи.

Г. М.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за скоре виплачення мені посмертного по моїм сині Миколі в сумі $1,000. Бажаю нашій орґанізації якнайкращого успіху. Також дякую місцевим урядникам і членам за їх труд і за участь в похороні.

Василь Ґладкий,
член бр. св. Петра і Павла,
від. 27 У. Н. Союза,
Нюарк, Н. Дж.

Заплакана жінка стоїть при кухні та каже огірчена до чоловіка:

Відколи ми одружилися, ти ще нічого не написав!

Чоловік приступив до неї, погладив по волоссю тай каже: — Так, серденько, бо ти є моєю одинокою думкою!

Антін Чехов.

ГОСПОДИ, ПОМОЖИ!

Був гарний вечір. Я зібрався, зачесався, наперфурмувався та наче який Дон Хуан пішов до неї. Вона ждала в вілі. Була молода, гарна, мала трицять тисяч рублів віна, була гарно зодягнена та наче кітка пестилася біля мене.

Я застав її як сиділа на лавці під високими деревами, як звичайно. Як побачила мене, встала скоро та вийшла мені сесело на стрічу.

Я поцілував її в руку. Ми пішли до лавки. Я чув як мені билося серце, горів із горяча. Тай не дивота! Я йшов до неї, щоби ми оконечно порішили про нашу будучину.

— Чому нічого не говорите? — спитала вона мене та глянула мені в лице, як ми сиділи.

— Так... Чи мама здорові?

— Та здорові.

— Гм... То... знаєте, Варваро Петрівно, я хотів, щоби ми поговорили... тому я прийшов. Я довго мовчав, та тепер нарешті рішився!

Варка зігнула голову та стала скубати листочки цвітів. Знала, що я хочу говорити. Я хвилинку помовчав, а потім став говорити:

— Скільки я не мовчав би, то скорше чи пізніше мушу сказати... Може не зрозумієте мене... та треба було мені найти слово, то мовчу.

— Говори чоловіче! — говорили її очі. — Чому так мучишся?

Ви певно вже від якогось часу запримітили — говорив далі після короткої мовчанки — чого я що дня заходжу сюди... Як моглиб ви не здогадуватися? Ви завдяки вашій уродженій бистроумности вже давно знали, які почування взяли верх надімною та як я.

Варка ще більше похилила голову. Пальчики її дріжали.

— Варваро Петровно!

— Що?

— Я... та навіщо я говорю? Це відомо й без того... Я вас кохаю, так вас кохаю, що... одним словом, колиб ви зібрали всі повісти з усього світа, всі любовні запевнення, присяги та муки, які є в них, ...то ви знали би, що діється в мому серці... Варваро Петровно! (мовчанка)... Варваро Петровно! Чому ви нічого не говорите?

— Що хочете?

— Може... відмовляєте...

Варка підвела голову, всміхнулася, ворухнула устами та ледви чутно озвалася:

— Чогож я відмовляла би вам?

Я схопив її одну руку, поцілував її, ввесь дріжучи, розмріяно взяв і другу її руку... Коли я так держав її руки, вона похилила голову мені на груди й щойно тоді, вперше, запримітив я, яке ясне її волосся. Я поцілував її в голову, а в грудях став я відчувати якесь тепло, начеб у них був самовар... Варка підвела личко і я не мав іншого виходу, лише поцілувати її в уста.

І ось, коли Варка нарешті була в моїх руках, коли письмо в справі виплати трицять тисяч рублів було вже готове до підпису, коли одним словом, я мав уже запевнені гроші та гарну молоду жіночку й неабияку карієру, мене наче сам чорт потягнув за язик.

— Варваро Петровно! — почав я після першого поцілунку. — Заки мені обіцяєте бути моєю жінкою, я вважаю моїм святим обовязком сказати вам кілька слів, щоби так оминути всяке непорозуміння... Я не буду довго розводитися... Ви знаєте, Варваро Петровно, хто я і що я. Так я поважаний, пильний чоловік, маю і будуччину, одначе я бідний, не маю нічого...

— Я знаю це, — сказала Варка — та щастя не в грошах!

— Так, та хто говорить про гроші? Я... горджуся моїм убожеством. Копійки, що їх заробляю, літературною працею, не проміняв би я навіть за тисячі рублів, які...

Я гаразд розумію...

— Я привик до біди, вмію цілісенький тиждень не снідати. Одначе ви, ви! Невжеж ви можете зробити два кроки, щоби не взяти повозки? Невжеж ви не можете що дня зміняти сорочки, розсипати гроші направо й наліво...

— Та я маю гроші. Я маю дорогоцінности!

— Дурниця! встане кілька літ, щоби витратити кілька десяток тисяч рублів... А що тоді? Нарікання та нужда! Вірте мені, моя дорога, я маю досвід і знаю, що говорю! Коли хтось успішно бореться з нуждою, треба йому сильної волі та надлюдський характер („А до чорта, які це я дурниці говорю! — подумав я собі, одначе говорив далі): Роздумайте, Варваро Петровно! думайте, на який ви крок рішаєтеся; Це конечне! Коли ви настільки сильні, Підіть зі мною, колиж не маєте сили боротися, відмовте мені! Тих кількасот рублів, що мені дає що місяця література, того замало, того замало. Роздумайте, поки ще час! Я чесний чоловік і питаюся настільки сильного ,щоби зі мною ділитися в життю лихом і добром, та головне лихом, якого ви ще не знаєте.

— Та я маю дорогоцінности!

— Скільки, двацять, трицять тисяч рублів! А тоді, як можу собі позволити, то що... Ні, ніколи! Я занадто гордий!

Я пройшов кілька разів попри лавочку. Варка роздумувала. Я був одушевлений. Ось, коли так роздумує, певно цінить мене.

В такому змислі я довго говорив їй, та навіть не запримітив, що мої власні слова далеко відводять мене. Я говорив і рівночасно відчував у собі якусь двоякість. Одну мою половину забрало те, що я говорив, а друга половина думала: „Чекай, ми таки будемо жити з твоїх трицять тисяч рублів так добре, що з того й небу буде тепло! Тих грошей вистане нам на довгий час!

Варка слухала мене довго... Вкінці встала та подала мені руку.

— Дякую — сказала мені таким голосом, що я з вдоволення аж здрігнувся, як дивився в її очі. На її очах ясніли сльози... — Дякую вам! То добре, що ви були такі щирі. Я дуже ніжна... не можу... не можу так як ви... — тай розплакалася.

Ось яку дурницю я зробив! Я все втрачу голову. Як жінка заплаче. Та в цьому випадку я втратив іще більше. Заки я подумав, що мені робити, вона втишила плач і втерла сльози.

— Я не створена для вас за жінку. — сказала дівчина. — Я багата, ніжна, їзджу повозкою, не можу йти пішки, мучуся, а потім сорочки. Це все ви мусіли би, на ваш рахунок... Ні, прощавайте! — І вчинила траґічний рух рукою та додала: — Я не гідна вас! Прощавайте!

І відійшла. А я? Остався без думки, дивився за нею. Мені здавалося, що западаюся під землею. Коли я остав сам, щойно тоді зрозумів, яку я дурницю вчинив, давши язикови волю.

За три дні вернувся я до неї. У вілі мені сказали, що Варка хора та що готовиться з батьком відвідати бабусю в Петербурзі. Це все, що я про неї довідався.

Як це все направити? Що їй скажу, що їй напишу? Господи поможи!

Хитра вдовиця.

— Ви не можете віддаватися. В завіщанні вашого небіщика мужа сказано, що колиб ви віддалися, то спадщина переходить вповні на небіщикового свояка Кропачука!

— Так, одначе я саме виходжу за того Кропачука!

В ТІГТЯХ ЗАБОБОНУ.

Незвичайно яскраву ілюстрацію темноти, яка панує на селі в Польщі, дала розправа, що цими днями відбулась у варшавському апеляційному суді.

В селі Подліпки, сокульського повіту, вибух пожар. Горіли будинки двох селян, Андрія Кунди і Вінцентого Сроки. Вогонь перенісся й на сусідні будинки і грозила небезпека цілому селу. На вістку про пожар заалярмовано пожежну сторожу в сусідному селі Кузниця. Коли сторожа приїхала до Подліпок, побачила дивну картину: і власники будинків, що горіли, і їхні сусіди стояли бездумно довкола місця пожару і не вели ніякої ратункової акції. А коли сторожа хотіла ратувати, селяни заявили, що не дозволяють їй цього робити. Сторожа пробувала силою продістатися через юрбу селян до вогню. Тоді селяни тяжко пожежників побили, а їхні технічні знаряди знищили. Боротьба тревала доволі довго, а в міжчасі вогонь обіймав щораз дальші будинки. Щойно з приходом нового відділу сторожі і поліції вдалося селян прогнати і вогонь погасити.

На основі звідомлення коменданта сторожі суд потягнув селян до відповідальности. Окружний суд старався зрозуміти мотиви, якими кермувалися селяни в своїй дивній поведінці. Не легко було їх зрозуміти. На основі одної версії можна було догадатися, що А. Кунда пляново не допускав до гашення вогню, щоби дістати асекурацийну премію. Одначе чому за ним пішли сусіди і не допускали сторожу до вогню? Чому селяни спокійно приглядалися, як вогонь нищить їхнє майно? Пояснено собі ці суперечности, мовляв — селяни хотіли оминути заплати сторожі за поміч.

І окружний суд засудив Кунду на 8 місяців, а 10 селян на 6 місяців тюрми. Оборонці засуджених внесли апеляцію.

В своїй апеляції покликуються вони на ось яку обставину:

В сокульськім повіті панує забобон, що коли місце пожару обіжить старша жінка з молитовником у руці, то не слід гасити вогню, бо хоч би які там ратункові заходи не роблено, всеодно згорить ціле село, а кожного, що братиме участь у гашенні вогню, стріне в майбутньому велике нещастя.

В подіях, які мали місце підчас пожару в Подліпках, цей забобон відіграв рішаючу ролю. На удержанню громади жила там стара жінка. А що була вона невдоволена зі скупих засобів на життя, які давала їй громада, побачивши пожар хати Кунди, вхопила молитовник і обігла горіючу хату. Після такого акту, пімсти старушка з триюмфом крикнула: „А тепер мусите всі згоріти!"

Почувши це, селяни перестали гасити вогонь і безпомічно опустили руки. І вже самі не гасили вогню; що більше: не допустили до місця пожару пожежної сторожі.

ВЕЛИКИЙ ВСЕУКРАЇНЕЦЬ.

(В століття уродин Володимира Антоновича: 1834—1934).

В 1240 р. спала під напором монгольської навали велика Київська Держава. Сто літ згодом згинув останній володар самостійної Галицько-Волинської Держави, Юрій Тройденович. Литва, Польща й Московщина поділилися протягом дальших століть спадщиною Володимира Великого і Ярослава Мудрого. Великий простір східньої Европи пошматовано кордонами чужих держав, великий нарід розпорошився під діланням розбіжних культурно-політичних впливів. Між українськими землями „Корони" й такими землями Литви, а там поміж „польським" Правобережем і лівобережною Гетьманщиною почали поглиблюватися політичні кордони в непрохідні пропасті; здавалося, що процес консолідації українського народу, закінчений наслідниками Романа Великого в XIII столітті, вернувся до первісного стану племінного часу, коли то Поляни ворогували з Деревлянами, Сіверяни не своячилися з Дулібами а північні Уличі не знали нічого про прикарпатських „Хорватів". При кінці XVIII ст. здавався цей процес розпорошення української нації закінченим. Що гірше — тоді розпорошився український нарід не тільки як політична, географічна й етнографічна одиниця, але і як суспільна будівля громадських кляс і культурних насліонь. Провідні верстви народу, і ті з уродження (шляхта), і ті з виховання й уряду (інтелігенція), порвали остаточно звязки з рідним пнем. По великій державі Володимира і Ярослава залишалася тільки пошматована кордонами й пограбована ворогами територія та безмовна, закріпощена народня маса; перед нею наче не стало іншого виходу як — служити погноєм для існування й розцвіту народів-завойовників.

Але й у наше віконце заглянуло сонце. Під подувом загально-европейського визвольного руху поневолених кляс і державних народів почався і в нас процес затирання штучних меж, нової консолідації народу й повороту провідних верств до рідного пня. Явище — не виїмкове, але загально-европейське й тому таке сильне й незнищиме в наслідках.

Про одного з чолових героїв цього процесу, про одного з перших всеукраїнців — **Володимира Антоновича** хочемо тут згадати з приводу **століття його уродин.**

Володимир Антонович, це один з основоположників української історіографії, знаменитий археольоґ, етнограф і антрополоґ, притому чоловий культурно-громадський діяч; належав до того гурту київських „хлопоманів" 60-тих років, що, направляючи гріхи своїх батьків, вернулися назад з чужого берега до рідного й знайшли ціль свого життя в невсипущій праці над повернениям народньої маси до стану сконсолідованої нації а розшматованої території до одної, державно-політичної едности.

Як історик був Антонович одним з перших, що оперлися на студіях джерел і головну вагу поклали на їх повне й критичне опублікування. Будучи членом київської Археографічної Комісії, видав і опрацював Антонович велитенську скількість актів та документів про міста й міщанство, селянство, козачину й гайдамаччину. Особливі заслуги поклав для прояснення минулого українсько-литовської держави та для научного простудіювання українських історичних пісень і дум.

Археольогічні розкопки Антоновича, ведені згідно з сучасними научними методами, кинули яркий сніп світла на культуру й побут України в часах, неохоплених іще писаними джерелами-хроніками. Не менше заслуг як кабінетний учений і дослідник, поклав Антонович як педагог. Українська історіографія завдячує університетській катедрі Антоновича нову добу, а серед її діячів такого велита праці й творчої ініціятиви, як учень Антоновича, Михайло Грушевський.

Та хоч як великі є наукові заслуги Антоновича, як важні відкриття й вірні його історичні теорії та гіпотези, то живий памятник збудував собі Антонович як громадський діяч, а в першу чергу як один з головних чинників стислого **обєднання Придніпрянщини з Галичиною.** Працювали над тим обєднанням і перед Антоновичем (Лукашевич, Срезневський, Маркевич, а головно Куліш), але щойно Антонович угрунтував ті звязки на незнищимих підвалинах культурно-політичної едности, яку поширив і остаточно закріпив учень і наслідник Антоновича — Михайло Грушевський.

Монументальна „Українська Історична Бібліотека", що виходила у Тернополі й Львові під редакцією Олександра Барвінського, Наукове Товариство ім. Т. Шевченка з його найкращою історичною секцією, це м. і. діти духа й научної праці Антоновича. Але разом з тим Антонович мав вплив на уклад сил і розвиток програм політичних партій у Галичині, посередньо й безпосередньо кермував їхніми потягненнями й це отрясає його постать з архівного пилу та звязує з життям. Антонович був першим типом всеукраїнця, соборника, що не тільки угрунтував нашу історичну науку, але й поміг вивести наш культурно-національний рух з тісного круга провінціоналізму та загумінковости. Й тому, в століття його народин, належиться щира згадка людині, якої праця ще живе між нами.

Марко Вільшина.

ОЧІ ОЗНАКОЮ ВІКУ.

Скількість літ життя, на які чоловік може рахувати, зветься біольогічним віком. Вісімдесятлітній дідусь, який дожиє девятьдесятки, є біольогічно молодший, ніж хлопець, який дожиє лише пятнацять літ.

Тому важне є ствердити, який старий є чоловік біольогічно та які вигляди має на будуче. Професор Гайне з кільського університету (Німеччина) твердить, що найліпшим свідком біольогічного віку є людське око. Про око є відомо, що його сочка тратить з часом свою пруживість, а наслідком того чоловік стає далекозорий. Давніше вірили, що до того приходить наслідком ультрафіолетних проміннів. Одначе проф. Гайне вчить, що це є наслідком ослаблення життєздатности. Доказує в часописі „Дас Офтальмольогішер Блят", що люди, які стали дуже скоро далекозорими, походять із родин, що відзначалися коротким віком своїх членів. Це твердження признають правильним і інші вчені. Математик д-р Бернштайн подав на цю тему статистичний матеріял.

Професор Гайне доказує теж, що одна половина тіла може бути біольогічно старша ніж інша. Отже людська доля в людських очах.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ОЛБАНІ, Н. Й.

На погорільців в селі Денисів.

На згадану вижче ціль зложили: по $2: Г. Самиця, Анна Самиця; по $1: Анна Олійник, А. Палуба, Параника Жмуд, Марія Кульчевська, Софія Сай, С. Садовий, М. Малуха, О. Гуменрич, М. Іваненко, І. Корінь, С. Петлош, Текля Куницька, М. Стронський, Катерина Антонищин; по 50 ц.: Катерина Дудар, Г. Броклін, І. Писар, Стела Рубила, М. Данилевич, Софія Еська, Антонина Вільковська, Анна Семал; Гелен Левицько 30 ц.; по 25 ц.: Анна Валенті, Павлина Койзер, В. Скибинський, М. Вільковський, Л. Гойц, І. Бодновський, Анна Дафрануса; А. Лямбардо і І. Краскончук по 35 ц. — Разом $24.65, які висилаємо до „Обєднання" з призначенням на вище згадану ціль. Збіркою занялись п. Гриць Самиця, пані Анна Олійник і Анна Самиця.

Д. З.

Пані (до наймички): Ганю, не знаєш, чи різник має телячі ноги?

Наймичк: Не знаю, прошу пані, бо він був у чоботах.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — ВБИВСТВО АРХИКНЯЗЯ ФРАНЦА ФЕРДИНАНДА В БОСНІЇ. (3)

Вбивство архикнязя Франца Фердинанда було сигналом до повстання Босняків у Сараєві. Босняки й Серби влаштували низку бурхливих демонстрацій, домагаючись визволення зпід Австрії. Вони розгромили кілька державних установ, повибивали вікна в державних будинках та спалили кілька австрійських прапорів. В той час в інших частинах Австро-Угорщини був покій, а населення з тривогою придивлялося й прислухувалося до дальших подій.

Щоб привернути спокій в Сараєві було проголошено військовий стан, про що населення повідомлено спеціальними оголошеннями, розклееними на стінах домів. Сараєвські події застали Українців з уже готовим рішенням стати на стороні Австрії вразі війни. Це рішення було зроблено у Львові 7. грудня 1912 року на зїзді українських нотаблів. Рішено було так з огляду на те, що Росія завжди була найбільшим ворогом України і що без розбиття Росії не буде **визволення України.**

Прихильники Принципа старалися звільнити його з вязниці. Угорщини був спокій, а населення... Австрійським військам довелося багнетами відбити напад на вязницю. В той час, як інтереси Сербів були в розбиттю Австрії й у скріпленю Росії українські визвольні можливости були в розбиттю Росії. Галицька, й почасти придніпрянська політична думка, стояла на тому, що створивши державу Українську з земель, які були під Росією, можна буде згодом приєднати до неї **й землі зпід Австрії.**

Спокій був лише там, де лежав вбитий архикнязь зі своєю дружиною. Український загал не реагував зовнішно на події в Сараєві, але всі почали уважніше думати про прискорення мілітаризації української молоді, невідхильність якої була визнана ще на нараді українського студентства у Львові. Нарада та відбулася 15. грудня 1912 року в домівці „Основа". Молоді не ходило про добро Австрії, але про незалежність української **державы.**